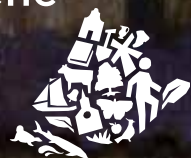

JAARVERSLAG

BOERENLAND-
VOGELS
ZUID-HOLLAND

De Groene
Motor

Jaarverslag 2021
Boerenlandvogels Zuid-Holland

De Groene Motor

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag Boerenlandvogels 2021. Voor het tweede achtereenvolgende jaar hadden we gedurende het weidevogelseizoen te maken met corona en alle beperkingen die dat voor het vrijwilligerswerk en de ondersteuning daarvan met zich meebracht. Toch kon dit niet verhinderen dat de inzet van die vrijwilligers groot was; want ook met minder gezamenlijke bijeenkomsten en contactmomenten deden de weidewachters toch zo goed mogelijk wat nodig is. Zo konden veel nesten beschermd worden en zijn er opnieuw veel kuikens gered.

Dat betekent overigens niet dat we achterover kunnen leunen: ook al was 2021, met een koud voorjaar, een redelijk gunstig seizoen, de traditionele weidevogels bevinden zich nog diep in de gevarenzone. De komende jaren zullen we daarom alles op alles moeten zetten daar wat aan te doen. De Groene Motor zal zich daarvoor inspannen door de vrijwilligersgroepen zo goed mogelijk te ondersteunen bij hun onmisbare werk.

In dit verslag behandelen we de 'Big Five' van de boerenlandvogels. De grutto, kievit, scholekster, slobeend en tureluur. Boerenlandvogels zijn vogels die broeden in weilanden en op akkers. Voorbeelden van boerenlandvogels naast de Big Five zijn: gele kwikstaart, graspieper, kemphaan, kuifeend, patrijs, veldleeuwerik, watersnip, wulp en zomertaling.

Activiteiten 2021

Een korte samenvatting van 2021

- Opnieuw hadden we te maken met een 'corona-jaar';
- Er konden minder groepsactiviteiten worden gehouden, wel was individueel of in kleiner verband nestbescherming en monitoring mogelijk;
- Online verzorgden we verschillende cursussen, zoals: Weidewachter Basis, Startcursus, broedpaarherkenning, predatieherkenning en BMP Bollenvogels en Patrijs;
- We hielden diverse online spreekuren en plaatsten instructiefilmpjes online;
- We organiseerden buiten workshops 'bij het hek' (o.a. Nesselolder)

Voorjaar 2021

De maanden maart en april waren relatief koud en daardoor bleef de groei van het gras achter bij andere jaren. April was zeer zonnig, maar was maar liefst zo'n 3 graden kouder dan normaal. Het was de koudste april sinds 1986. Ook mei was koud, en vooral kletsnat, één van de natste meimaanden ooit. Voor de vogels was het vele water op de percelen een zegen. Er werden nog relatief laat in het seizoen jongen gezien. Al met al pakte het weer voor de weidevogels dit afwijkende voorjaar dus niet slecht uit. Een trage grasgroei betekent immers ook dat er gemiddeld later in het seizoen gemaaid wordt en het gras op percelen met een uitgestelde maaidatum later in het seizoen nog begaanbaar is voor de kuikens.

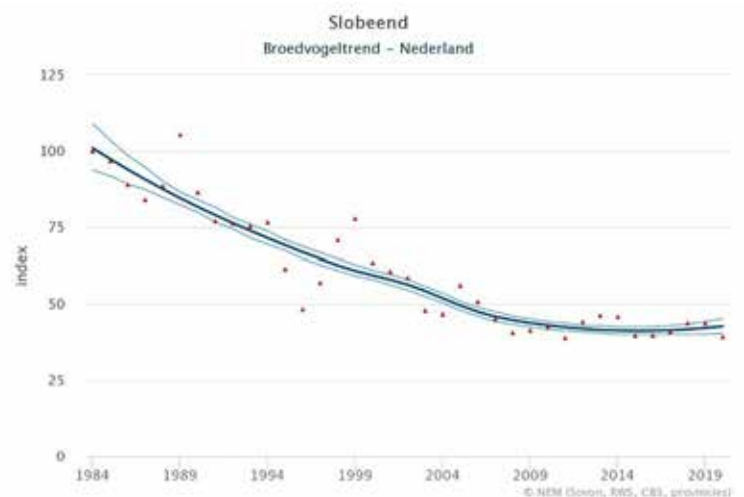
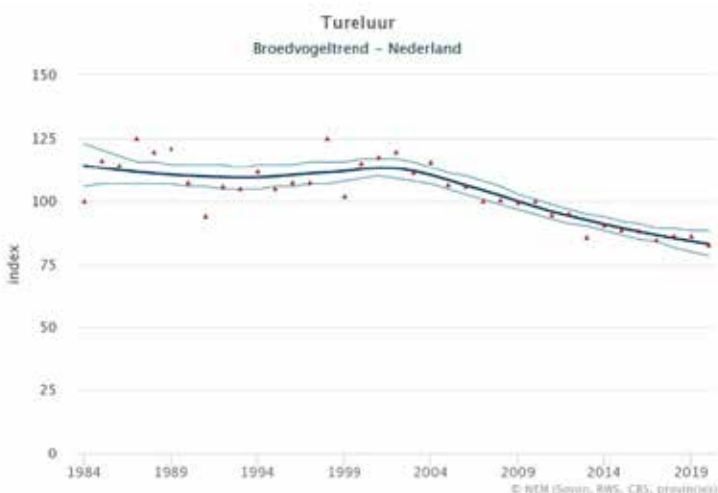
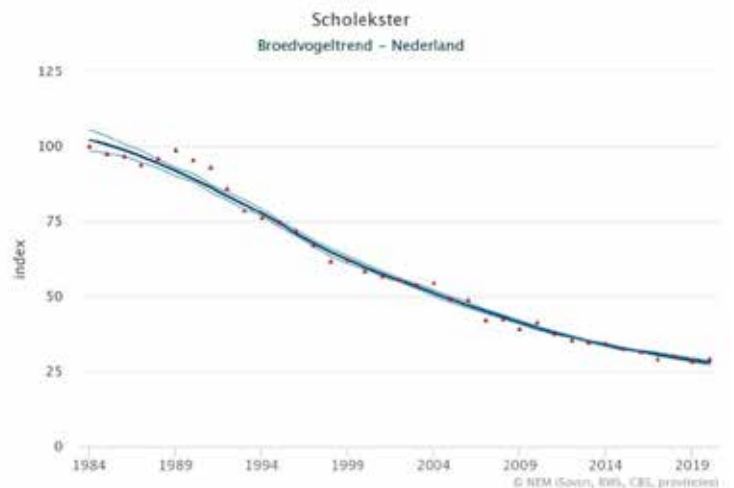
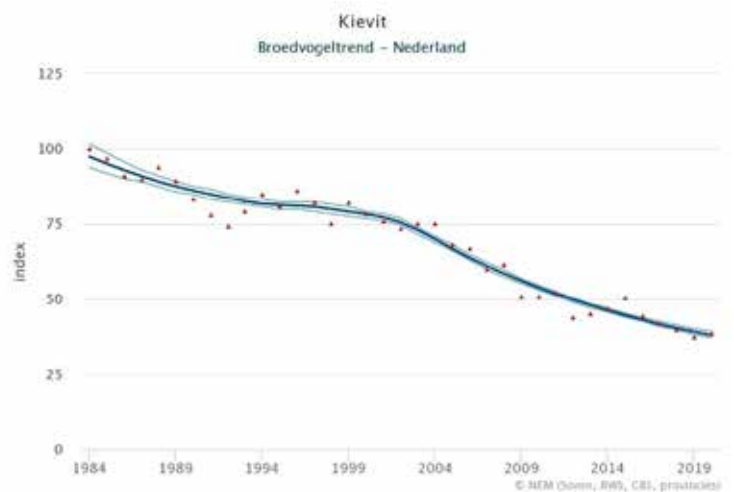
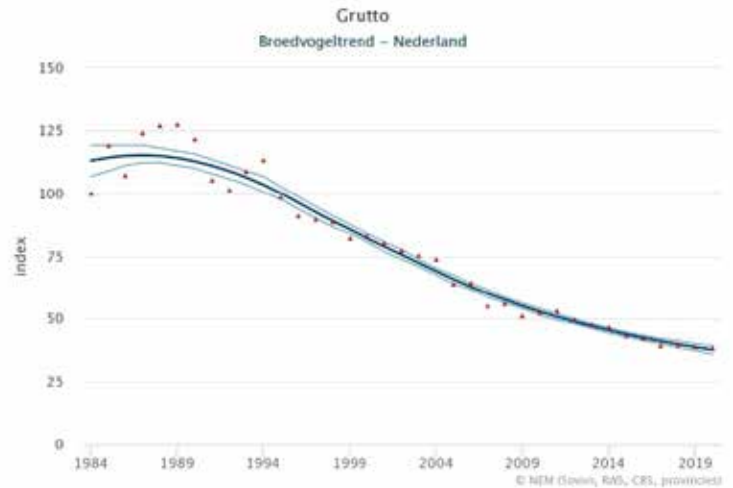
*Eerste eieren in Zuid-Holland
Het eerste kievitsei van
Zuid-Holland werd op 7
maart door André Hornstra
in Hoogblokland gevonden.
Peter Akerboom vond net als
vorig jaar het eerste grutto-ei
in Rijpwetering. Dit jaar was
dat op 29 maart, maar liefst
twaalf dagen later dan in
2020.*

Gegevens

Voor de totstandkoming van dit jaarverslag is gebruik gemaakt van de totaalgegevens uit de Boerenlandvogelmonitor voor de provincie Zuid-Holland en van de eigen verslaglegging bij De Groene Motor.

In de Boerenlandvogelmonitor registreren en analyseren vrijwilligers, agrarische bedrijven en collectieven hun boerenlandvogelgegevens. De aantallen in deze rapportage zijn het aantal getelde nesten en broedparen die zijn ingevoerd in de Boerenlandvogelmonitor en geven dus niet het werkelijke aantal boerenlandvogels weer van de gehele provincie Zuid-Holland.

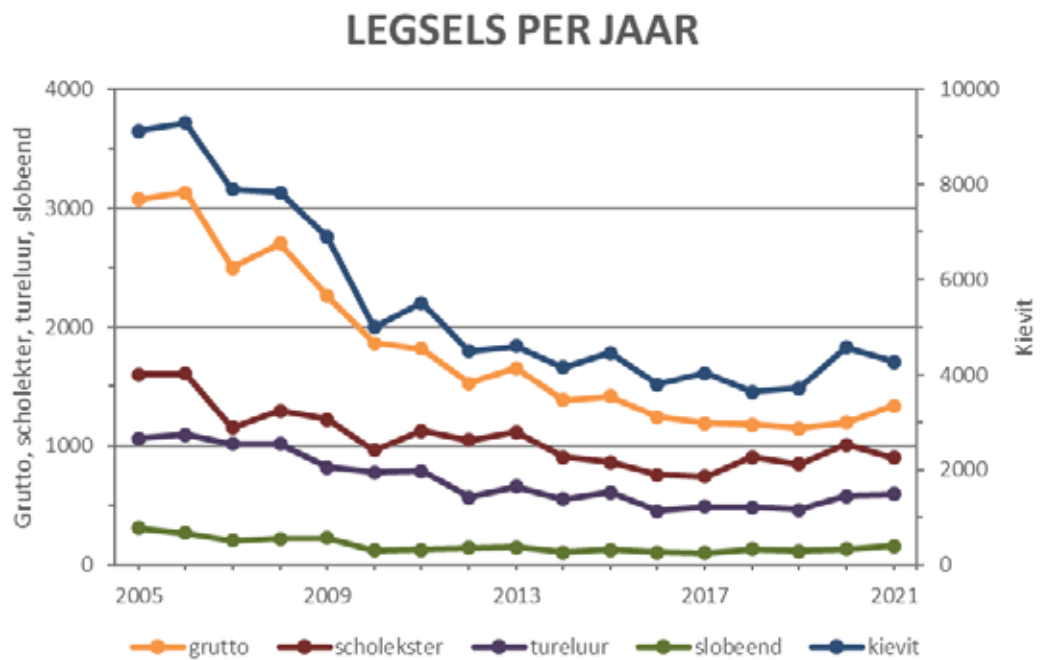
Dit zijn de indexgrafieken van heel Nederland, waarbij het aantal in 1984 voor 100% staat. In de periode 1984-2020 is de index van de broedvogeltrend van de grutto 61,8%, kievit 61,4%, scholekster 71,1%, slobeend 60,5% en tureluur 17,3%.

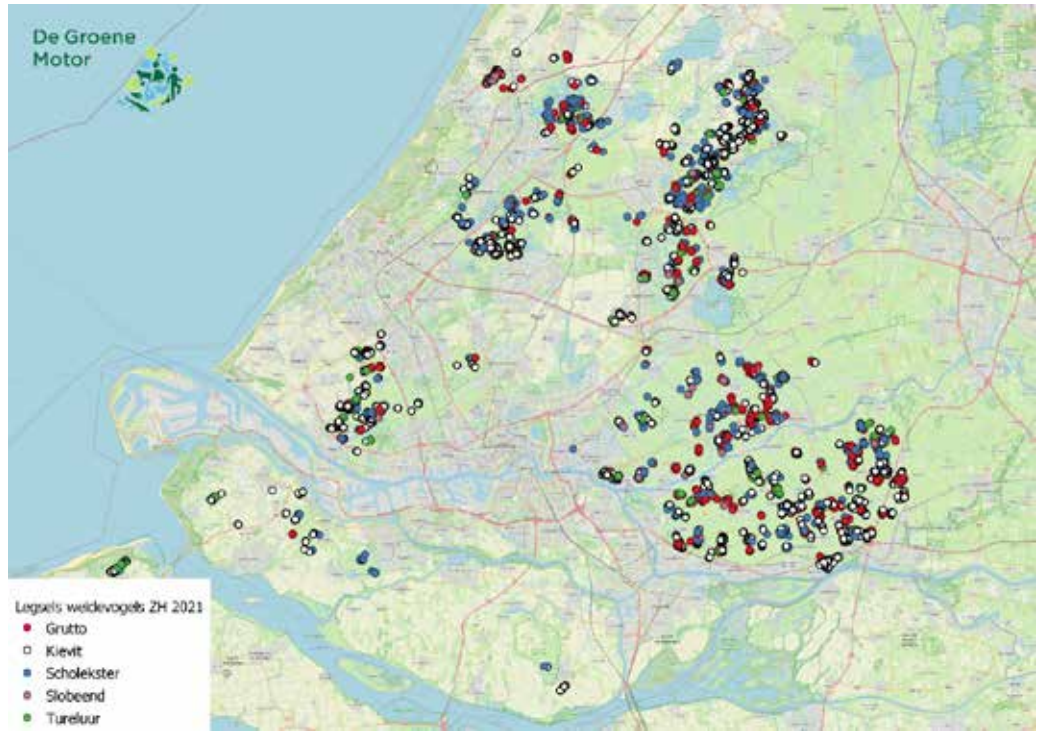

Nestbescherming

In 2021 waren 954 bedrijven en 727 vrijwilligers in Zuid-Holland aangesloten bij de Boerenlandvogelmonitor, daarmee is het aantal bedrijven gestegen met 2,5% en het aantal vrijwilligers met 11,8%. De gemiddelde leeftijd is 57,6 en de vrijwilligers hebben gemiddeld 8,9 jaar ervaring. Op 18.631 hectare werd gezocht naar legsels om ze te beschermen. Voorafgaand aan een landbouwactiviteit worden percelen onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van weidevogelnesten. Wanneer er nesten worden aangetroffen, wordt er overlegd met de boer of de landbouwactiviteit uitgesteld kan worden; is uitstel van werkzaamheden niet mogelijk dan worden de nesten gemarkeerd en/of op andere manieren beschermd. Zijn er helemaal geen nesten op het betreffende perceel waarop bijvoorbeeld gemaaid moet worden, dan is de boer vrij daar werkzaamheden uit te voeren. Zolang er geen landbouwactiviteiten uitgevoerd hoeven te worden, bijvoorbeeld vanwege uitgesteld maai-beheer, wordt er ook niet naar nesten gezocht. Dit zorgt voor meer rust in de polder wat de vogels hard nodig hebben en neemt bezoekeffecten weg.

Figuur 1:
 Te zien is het aantal gevonden legsels door de jaren heen. Het aantal gevonden legsels van de Kievit (-6,7%) en de scholekster (-11,1%) zijn het laatste jaar afgenomen en voor de grutto (+11,7%), slobbeend (+20,5%) en tureluur (+2,8%) gestegen.

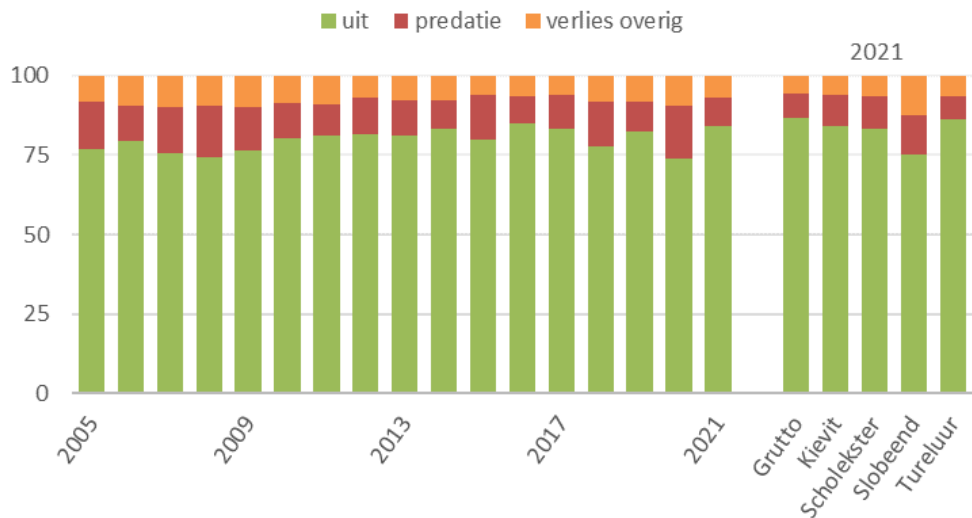

Figuur 2: Verspreiding gevonden legfels van grutto, kievit, scholekster, slobeend en tureluur in 2021, ingevoerd in de Boerenlandvogelmonitor.

In totaal zijn in Zuid-Holland in 2021 7991 nesten gevonden, waarvan 7260 nesten van de ‘Big Five’. Van alle beschermde nesten is van bijna driekwart het resultaat bekend. Van die bekende nesten is 84% uitgekomen, 9% verloren gegaan door predatie en 7% door overige verliesoorzaken. Grutto en tureluur hebben het hoogste percentage uitgekomen nesten, ruim 86%. Bij de slobeend ligt de predatie met 12% het hoogst, daarnaast is 12% van de legfels verloren gegaan door overige verliesoorzaken zoals het verlaten van het nest en werkzaamheden.

UITKOMSTPERCENTAGE NESTEN

Figuur 3: Uitkomstpercentage van de nesten waarvan het resultaat bekend is door de jaren heen en van de grutto, kievit, scholekster, slobeend en tureluur afzonderlijk in 2021.

Van de Big Five wordt gemiddeld 6,8% van de nesten gepredeerd. In 75% van de gevallen is het onbekend welke soort het nest gepredeerd heeft; 15% is gepredeerd door vogels zoals kraaien of meeuwen. De overige 10% is door diverse (zoog)dieren.

Predatie

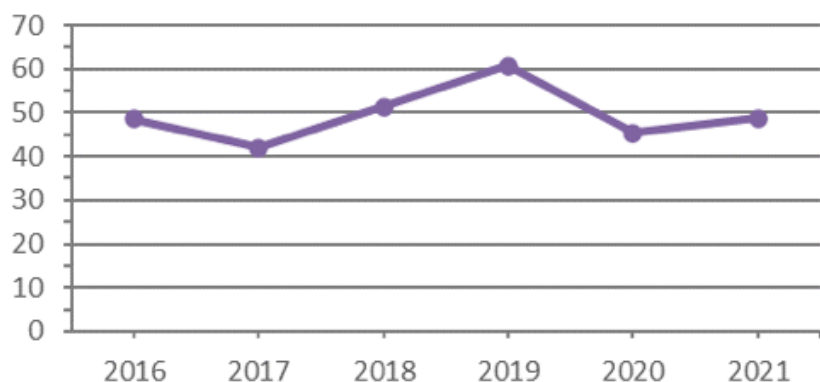
is het vangen en eten van prooidieren door roofdieren. Predatie is onvermijdelijk en hoort bij de natuurlijke processen in het boerenland. Voor boerenlandvogels kan predatie wel degelijk een soort ‘laatste druppel’ zijn, als het niet goed genoeg gaat met het broedsucces. We hebben het immers vooral over het verloren gaan van eieren en kuikens, doordat die worden opgegeten door roofdieren als katten, kraaien, marters, meeuwen, reigers en vossen. Boerenlandvogels zijn, omdat ze op de grond broeden en nestvlinders zijn, ongeveer twee maanden kwetsbaar voor predatie. Het kan lokaal een probleem zijn, maar predatie is niet de belangrijkste oorzaak van de teruggang van de boerenlandvogels. Het grootste probleem is het verdwijnen van geschikt leefgebied.

BTS

Het Bruto Territoriaal Succes (BTS) geeft een globale indicatie weer van het broedsucces. Het is gebaseerd op een vergelijking van de resultaten van twee telronden. In april wordt het aantal gruttoparen met nesten geteld en in mei het aantal gruttogezinnen. De verhouding tussen het aantal gruttoparen en -gezinnen geeft het Bruto Territoriaal Succes aan. Bij een BTS-percentage van boven de 65% wordt aangenomen dat de populatie grutto's op peil blijft. Tussen de 50% en de 65% is het broedsucces matig en waarschijnlijk onvoldoende. Onder de 50% is het broedsucces onvoldoende om de populatie in stand te houden.

In verschillende polders in Zuid-Holland zijn BTS-tellingen uitgevoerd. Bij het opstellen van dit verslag, hadden we de beschikking over goedgekeurde BTS-gegevens van 13 gebieden van de in totaal 46 getelde gebieden. Die gebieden beslaan in totaal 5439 hectare, 193 paren hebben gebroed en daaruit zijn 94 gezinnen voort gekomen. Dit geeft een BTS-percentage van 48,7% wat dus ruim onvoldoende is om de populatie in stand te houden. In slechts drie van de dertien gebieden scoort het broedsucces een voldoende.

BTS-PERCENTAGE

Figuur 4: *Bruto Territoriaal Succes door de jaren heen. In de getelde gebieden is het broedsucces niet voldoende om de populatie grutto's in stand te houden.*

Weidevogeldashboard

Op dit moment ontwikkelt De Groene Motor een dashboard waarmee we de beschikbare gegevens van de weidevogels overzichtelijk kunnen weergeven. Er worden namelijk ook op andere manieren dan via de Boerenlandvogelmonitor gegevens ingewonnen. Bijvoorbeeld via Avimap. De uitdaging is om op een gestandaardiseerde en eenvoudige manier de gegevens van verschillende organisaties te verwerken en zichtbaar te maken in het dashboard. Alleen in samenhang is het mogelijk om een volledig beeld te kunnen geven van de situatie van de boerenlandvogels in Zuid-Holland als geheel.

Figuur 5:
Voorbeeld van hoe het dashboard eruitziet.

Hoe kan jij helpen?

Als weidewachter maak je, samen met boeren en natuurorganisaties, het verschil in de bescherming van onze boerenlandvogels. Help mee bij het zoeken en markeren van nesten, adviseren van agrariërs, observeer het gedrag van de vogels in de gebieden, of zet je in voor educatie en voorlichting. Rechterhanden en technisch talent kunnen we óók goed gebruiken. Maak jij met ons het verschil? Schrijf je in via de site <https://www.zelfdoeninz.nl/boerenlandvogels-overzicht> en we nemen contact op waar en hoe jij kan meehelpen. Zelf contact leggen met een weidevogelwerkgroep bij jou in de buurt kan natuurlijk ook!

De Groene Motor

De Groene Motor is een programma van de Provincie Zuid-Holland en wordt mede gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij (NPL). De Groene Motor heeft een zelfstandige positie en maakt organisatorisch deel uit van het Zuid-Hollands Landschap. De Groene Motor is er voor alle groene vrijwilligers in Zuid-Holland. We leiden vrijwilligers op, ondersteunen op het gebied van veilig werken en hebben een gereedschapuitleen. Kijk voor meer informatie op onze site: www.zelfdoeninz.nl. Daarop staan onder andere Info & Tips met betrekking tot boerenlandvogels en worden ook nieuwe (weidevogel)cursussen aangekondigd.

Met dank aan:

